

Иван Вазов

Бъдещият литературен
„кружок“

Литературните „светила“ в столицата правеха интимно събрание.

Пръв път една стая в София виждаше с гордост между четирите си стени десетина души писатели, без никаква примеса от други съсловия.

Да, само кандидати на славата!

Най-после ледът се беше пукнал, преградата бутната и всичките тия господа си долеяха лактите, гледаха се в очите, слушаха си думите, събрани под един покрив в материално и духовно общение.

Професионалните зависти, нервно раздражените самолюбия, глухите умрази и неумолими зложелателства и дребнавости бяха отстъпили място на дружни и братски отношения. Еснафът се укроти! Сякаш една атмосфера от топлик и искреност се въдвори тука и свърза тия непримирими елементи.

Музололюбивият господин Пенелов с цената на големи усилия и убедителност беше успял да всели взаимно доверие у тия враждуващи звезди на литературния небосвод на България и да ги привлече у дома си.

Той пръв беше направил това чудо и се намираше във възторг от сполуката.

За тия еженеделни четвъртъчни литературни събрания той доброволно даваше къщата си, гостолубието си, чая си, усмивките си...

Той би сторил и по-голяма жертва за славата да стане домът му един вид български „Хотел Рамбуей!“

* * *

Разговорите отиваха твърде оживено. Естествено, темата им беше книжнината.

Говори се там по всички съвременни явления из умствения живот на столицата, докоснаха се едно по друго до най-последните творения на всеки одного от присъстващите събратя-писатели и едногласно ги пофалиха.

Стана едно разсипничество от комплименти.

Много талант, сила и изразителност наидоха във високомузикални те и звучни стихове на поета Кушаева.

Забелязаха голямата задушевност и искрено чувство в новата стихотворна сбирка на Верилова, „българския млад Хайне“.

Възторгнаха се от мраморната пластика и буйност на фантазията в прясната поема на елегантния Чучаргова.

Пронзнесоха се много ласкателно за чистия език и висока художественост в разказите на Дурманджиева, когото нарекоха „нашия Гогол“.

Превъзнесоха философската дълбочина у доктора Джан-Джана.

Висотата на новата драма на доктор Дигокорова.

Тежестта на логиката и аргументацията на младия критик Правдова.

Лекостта в изложението на романиста Драйчева, новият роман на когото сравниха по психологическата вярност в изображение на страстите с Хюговия „Notre Dame de Paris“...

И тъй нататък...

Любезностите взаимно се сипеха, венците валяха, симпатиите се укрепяваха от упойния дим на тамяна на сладките речи, домакинът слушаше и гълташе възхитен тая хармонична музика, запята при парата на ароматния му чай.

* * *

Към единайсет часа първи станаха да си вървят поетът Кушаев и драматургът Дигоноров.

– При всичко това, нека си кажем правото – подзе Чучаргов, когато горните двама излязоха, изпращани от домакина; – няколко качества, които признахме на Кушаева, не могат да загладят много други недостатъци в стиховете му. Аз ги намирам доста тежки, даже скучни.

– Това е вярно – отзоваха се повечето от присъстващите.

– Главното, което липсва в поезията му – обади се Правдов, – то е животът, душата... затова неговата поезия е мъртва поезия.

Излезе, че всичките са съгласни по тая точка!

Доктор Джан-Джан си заби желязната кука в месата на драматурга Дигонорова:

– Дигоноровата драма не е лишена от известни, тъй да се каже, неща... Но напразно ще търсиш там драма: сухи диалози, водени от хора на кокили... Пародия на драмата...

– В това отношение доктор Джан-Джан е прав – потвърдиха всичките: – Дигоноров е слаб драматург.

– Даже нищожен! – изръмжа из ъгъла си Хайне и разля чашата си.

Казаха лека нощ и си излязоха други двама писатели: Драйчев и Дурманджиев – романистът и популярният разказвач – „нашият Гогол“.

– Стана дума одеде за новия роман на Драйчева и видях, че всички го високо оценихте – подзе Правдов, – колкото за мене, аз не мога да си обясня секрета на незаслужения успех на това творение... Героите са обрисувани бледни, фабулата е неправдоподобна. Впрочем аз не съм го чел още... Чучаргов! Какво собствено има там за препоръка?

– Аз не съм го чел... но ми казаха други: дървена работа...

– Но защо го фалят?

– Умствена незрялост и безвкусие у нашето общество... Печален факт! – забеляза строго доктор Джан-Джан, като си дръпна дълбокомислено прошарената дълга брада.

– Колкото за Дурманджиева, не можем да му отречем дарбицата на популярен разказвач – издума Правдов, – но този човек решително няма ни литературно развитие, ни естетика. Неговите хиляди пъти повтаряни все същи фрази го правят несносен, а безчислените му върволици от многоточия уморяват ти очите...

– Той краде! – забеляза Верилон, поетът.

– Да, краде, страшно краде – потвърдиха и другите.

– Кой го нарече Гогол, този бос литературен кърпач?

Това страховито развенчаване на отсъстващите фана да плаши присъстващите. Охотници да си вървят нямаше. Но Верилон поетът се претраши и си зе сбогома.

– Симпатичен талантец е този Верилон – забеляза Чучаргов, като си поглади плешивата лъскава глава, когато чу стъпките на Хайне низ стълбата, – само че стихът му е измъчен и пресилен, а езикът му даже изнасилен... Като го четеш, сякаш че ходиш из турски гробища... Това е мое мнение, въпрочем...

– И чувствата са търсени у него, тоест: фалшиви – вмъкна друг предпазливо.

– Той е безнадежден... – пошъпна доктор Джан-Джан мрачно.

* * *

Оставаха петима души само. Всеки очакваше да тръгне последен.

Домакинът се не върна в стаята. Вероятно дойдоха му гости в другата.

Влезна Чучарговото слугинче и го повика да си иде у тях, че господарката била легнала вече.

Чучаргов се навъси и каза на слугинята да й каже да спи, а той веднага иде.

Другите се спогледаха знаменателно: те предвкушаха сладостта на новото пиршество, което Чучаргов готви за тяхното злодумство.

Чучаргов се чешеше по врата и не ставаше.

Разговорът вехнеше.

Доктор Джан-Джан с твърде спокоен вид и уж случайно подсети Чучаргова, че у дома му го чакат.

– Знам защо е: няма да бяга... Не ми се оставя приятната беседа –

каза той и запали ново цигаро на свещта.

Другите крадешком го изгледаха свирепо.

Доктор Джан-Джан погледна часовника си. На челото му се появиха три прави бръчки, прилични на Ж. Той видя, че е закъснял повече, отколкото кроеше. Той имаше тая нощ да свърши една срочна работа.

– Предлагам – каже – да си отидем вече, един часът минава.

И той стана.

Но другите не мислеха, че е толкова късно, па очакваха и Пенелова, за да вземат сбогом.

– Noblesse oblige – забеляза Правдов.

– Аз се вече и тъй разсъних – каза Чучаргов.

– Ние ще те стигнем – издума нетърпеливият публицист Гулев.

Доктор Джан-Джан с усмивка на устата и с ярост в душата си ръкува се и излезе.

Пръв взе думата Чучаргов.

– Какво мислите, господа, за доктор Джан-Джана? Той даваше надеждица едно време, а излезе един ялов педант и надута пуйка... А давате надеждица. Тоест – това е мое мнение...

– И доста справедливо – обади се Гулев.

– Кой го нарече в списанието Нов зрак „гений“? На подигравка, вероятно?

– Не беше на подигравка: той сам бе написал статията и турил Х. Аз положително знам – каза Петровски, верен приятел на доктор Джан-Джана.

Изсмяха се.

– Петровски знае всичките му тайни – забеляза Чучаргов. – Доктор Джан-Джан е грандоман, какъвто никоя лудница не е видяла... Болен е бедният човек, а можеше от него да излезе нещичко... Но, господа, не е ли време да ставаме и ние?

И Чучаргов стана.

Той веднага се разказя за това прибързване, защото останалите не мръднаха. Нямахше какво да се стори: той се покори на съдбата си.

Когато стъпките му по стълбите се изгубиха, Гулев каза:

– Не знам за какво намерихме одеде новата поема на Чучаргова превъзходна! Това беше просто умопомрачение. Сега, като размислям, дохождам до убеждение, че това е само набор от думи, без капка чувство! У тоя човек сякаш че има в гърдите му не сърце, а възглавница. Тая поема е една първокласна бездарност.

– Бездарност... – повтори на Черновича, задрямал вече.

– Аз никога не съм виждал в него, освен един словоизвергател – каза Правдов.

– И пуст ритмоплет – допълни Петровски.

Очевидно всичкото общество беше съгласно и тука. Пълната хармония в мислите и чувствата продължаваше да царува в недрата на това интимно събрание от кандидати на безсмъртието. Подир доктор Джан-Джана Чучаргов най-страшно си изпати, задето изтезава търпението им.

Скоро Правдов ги остави.

И него заклаха.

Останаха троица: поетът Гулев, нувелистът Чернович и филологът Петровски.

Никой не си отиваше.

Напротив: нувелистът задряма пък на свой ред, а филологът се залови да изчете новия брой от вестника Единомислие, голям като чаршаф.

Гулев се възползува от психологическия момент, каза им „сбогом“ и си излезе. На прага обаче той крадешком погледна назад и се успокои: Чернович дремеше, Петровски бе уврял нос в чаршафа.

Едвам стъпките му се изгубиха по стълбите... двамата господа се погледнаха...

Бедний Гулев, я да се върнеш да послушаш!

Не, по-добре спокойствувай! Лека нощ.

Петровски и Чернович излязоха заедно, след като фърлиха с удоволствие поглед в стаята, в която не оставаше никой след тях.

* * *

Така се свърши тая знаменита литературна вечер – първата и последната в столицата!

Защото на следващия четвъртък засладеният еснаф намери Пенеловата вратня под ключ!

Пенелов беше ги подслушал.

КРАЙ

Източник: Словото
Набиране: Надежда Владимирова

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/3819>]